

Naar meer preventie, inclusie én samenwerking

Visie op duurzaam partnerschap
en uitvoering in de Wmo

Waar knelt het nu en – als we niets doen – straks nog steeds?

De vraag naar Wmo-ondersteuning en (gezondheids)zorg blijft in de komende decennia stijgen. Tegelijkertijd krimpt de arbeidsmarkt en zijn er straks minder mantelzorgers. Nederland staat voor een grote en urgente opgave op het gebied van schaarste verdeling.

Deze urgentie maakt dat we nu moeten handelen om mensen ook straks goede ondersteuning vanuit een gezonde arbeidsmarkt te kunnen blijven bieden. Maar zijn we nu ook echt op alle punten tevreden zoals we het nu georganiseerd hebben? Wij denken van niet. Natuurlijk gaat er veel goed, maar er is genoeg ruimte voor verbetering. Minder bureaucratie, meer aandacht voor zin- en betekenisgeving en handelen met én vanuit het perspectief van de inwoners. En als we onze samenleving inclusiever maken, hoeft er later ook minder speciaal georganiseerd of aangepast te worden. Gemeenten, gemeenschappen en aanbieders komen dan op elkaars terrein. Zo kunnen we elkaar versterken. Echter, daar is wel een andere houding voor nodig. Niet met kortstondige zakelijke transacties, maar in een relatie van strategisch en duurzaam partnerschap. Dat is de richting waar wij voorstaan en we zien dat gelukkig op steeds meer plekken in ons land ontstaan. Om dit samen te kunnen en gaan doen is het dus van belang om de lange-termijn relaties en de integrale samenwerking tussen gemeenten en aanbieders (ook onderling) in het sociaal domein te versterken. Op dit moment zijn er nog vaak kortlopende contracten per ondersteuningsvorm. Dit belemmert de samenwerking en kan de ontwikkeling van een duurzame inzet en innovatie (in onder andere de e-health) in de weg staan. Ook is er nog te weinig afstemming tussen beleid en uitvoering binnen de Wmo en tussen de Wmo en andere (zorg) wetten.

Van wie is deze visie?

De Toekomstgerichte Wmo-tafel bestaat uit de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de branches van organisaties van ondersteuning en zorg ActiZ, Sociaal Werk Nederland (SWN), Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), Zorgthuisnl en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

De Wmo-tafel is ontstaan vanuit samenwerkingsafspraken over reële tarieven in de Wmo. Vanuit een gedeeld urgentiebesef slaan de partijen de handen verder ineen om vanuit een gedeelde visie samen inhoud en invulling te geven aan méér preventie, samenhang en partnerschap. Deze visie richt zich daarom nu vooral op de Wmo en op de relatie gemeenten-aanbieders in de Wmo. Dit is wel vanuit het besef dat het zonder betrokkenheid van de inwoners en ook in samenhang gezien moeten worden met ook de andere maatschappelijke partners, zoals de GGZ, zorgverzekeraars en de woningbouwcorporaties.

Visie en bouwstenen

Het gedeelde besef van de opstellers van deze visie is dat een sterke sociale basis van groot belang is. De partijen van de Toekomstgerichte Wmo-tafel roepen gemeenten en aanbieders op om te gaan werken met de in deze visie opgenomen bouwstenen over partnerschap. In gezamenlijkheid én in samenspraak met inwoners.

Partnerschap op basis van
gelijkwaardigheid tussen gemeenten
en aanbieders en altijd in dialoog met
inwoners. Om de Wmo-ondersteuning
en zorg te versterken, te innoveren en
te verduurzamen.

De volgende bouwstenen geven uitwerking aan de visie:

Bouwsteen 1:

Het vergroten van de betrokkenheid en besef van urgentie bij inwoners van alle leeftijden om samen als overheden, aanbieders en inwoners te werken aan de noodzakelijke verandering voor ondersteuning en zorg in de (nabije) toekomst.

Bouwsteen 2:

Verder bouwen aan een meer collectieve en inclusieve samenleving waarin iedereen op een betekenisvolle wijze kan meedoen in de maatschappij. Een samenleving waarin sprake is van sociale verbondenheid, ook vanuit het perspectief van de medewerker die de hulp en zorg geeft, helpt inwoners samen redzaam te zijn en draagt bij aan het voorkomen van eenzaamheid en beperkt de vraag naar ondersteuning en zorg.

Bouwsteen 3:

De samenwerking tussen gemeenten en aanbieders, en aanbieders onderling in ketens en netwerken optimaliseren en verduurzamen. De wijze van aanbesteden en contracteren heeft invloed op de wijze waarop gemeenten en aanbieders in partnerschap kunnen samenwerken en heeft invloed op de bijdragen aan de meer collectieve en inclusieve samenleving. Het maatschappelijk belang is leidend en vormt de leidraad voor het opstellen van aanbestedingen en aangaan van contracten. Waarbij duurzame financiering onlosmakelijk verbonden is aan het partnerschap. We onderzoeken welke vormen van strategisch partnerschap en inkoop/verantwoording goed werken en benutten voorbeelden van gemeenten en aanbieders om het landelijk gesprek te voeren.

Bouwsteen 4:

Tijd en ruimte creëren om met elkaar te kunnen innoveren, vanuit de bedoeling van de Wmo. Het delen van kennis uit pilots en experimenten, hieropvolging aan geven en toepasbaar maken voor structurele, fundamentele wijzigingen.

Optimaal samenwerken

Om Wmo-ondersteuning ook in de toekomst beschikbaar te houden voor iedereen die dit nodig heeft, is het van belang om een beweging naar preventieve ondersteuning en de meer inclusieve samenleving door te zetten (bijlage 1). Daarnaast moeten we dus gezamenlijk met de bouwstenen aan de slag gaan. Ook moeten gemeenten en aanbieders anders met elkaar samenwerken. Dit vraagt om:

1. Langdurige en duurzame samenwerking tussen gemeenten en aanbieders van welzijnswerk, ondersteuning en zorg. Met lange-termijn contracten in plaats van kortstondige contractrelaties.
2. Gelijkwaardig partnerschap waarbij men over en weer aanspreekbaar is en blijft over de invulling en bedoeling van de Wmo: op basis van transparantie en het (willen) afleggen van rekenschap. Om op deze manier de expertise van alle partijen optimaal te gebruiken en een gezamenlijke werkwijze voor de toekomst vorm te geven.
3. Helderheid over de gezamenlijke uitgangspunten, doelen en verwachtingen. Deze moeten worden doorvertaald en verankerd in de (nieuwe) manier van aanbesteden en contracteren, zodat het past bij de opgave waar we voor staan met elkaar.
4. Domeinoverstijgende samenwerking en financiering waarbij ook partnerschap is met zorgverzekeraars/zorgkantoren om zwaardere zorg uit te stellen of te voorkomen.

Randvoorwaarden voor gezamenlijke Wmo-ondersteuning

Naast de bouwstenen en optimale samenwerking tussen gemeenten en aanbieders zijn er randvoorwaarden die belangrijk zijn voor het slagen van de verandering. Ook hier moeten we in gezamenlijkheid aan werken:

Acties en voorwaarden

1. Inwoners onderdeel laten zijn van het vormgeven van ondersteuning en zorg (regie behouden). Dit vraagt om een vertrouwensrelatie tussen de inwoner en de professional en om zijn naasten als gelijkwaardige partner te zien in de zorgverlening en deze waar nodig ontlasten.
2. Breed kijken naar de vraag om ondersteuning en zorg van de inwoner. Het gaat om de inwoner in zijn/haar context en rol in de samenleving. Dit vraagt om het meenemen van alle aspecten van kwaliteit van leven en om realistisch te kijken naar wat iemand wel en niet zelf kan en/of nog (weer) kan leren. Daarbij ook het netwerk en de omgeving van de inwoner meenemen en de samenwerking tussen formele en informele zorg verbeteren.
3. Inwoners meenemen in de beweging naar een meer collectieve en inclusieve samenleving. Helderheid over wat de inwoner van aanbieders en de gemeente mag verwachten en andersom. De inwoners die het zelf kunnen organiseren en betalen moeten dit zelf doen, maar ook adequate hulp bieden aan inwoners die dit niet zelf of samen met anderen kunnen organiseren.

4. Samen met inwoners talenten ontplooiën en duurzame relaties in de wijken en buurten opbouwen en onderhouden.
5. Medewerkers boeien en binden, met als uitgangspunt levenslang leren en kansen krijgen. Gemeenten en aanbieders hebben hier in samenwerking aandacht voor en creëren.
6. De relaties versterken tussen de organisaties op lokaal niveau en over de domeinen heen (cure, care en sociaal, wonen, werken etc.). Met schakels van vertrouwen tussen verschillende organisaties. Om een duurzaam effect van Wmo-ondersteuning voor de meest kwetsbaren te realiseren, is samenwerking en kennis op meerdere terreinen nodig. Daarnaast is niet alles met ondersteuning en zorg op te lossen maar moeten we ook over de grenzen van de Wmo heen kijken.
7. Meer digitalisering en e-health innovatie in de Wmo. Een focus op digitalisering zorgt voor preventie, betere digitale vaardigheden en actiever gebruik.
8. Toereikende financiële middelen voor gemeenten om de wettelijke taken uit te kunnen voeren, waarbij inwoners bijdragen naar vermogen. Voldoende middelen moeten zich vertalen naar reële tarieven voor aanbieders. Vanzelf is het daarnaast van belang dat er voldoende medewerkers zijn en blijven om de taken uit te kunnen voeren en te blijven ontwikkelen en leren.

Bijlage 1. De gewenste beweging

Om tot een betere samenwerking tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers in het sociaal domein te komen moeten alle partijen in beweging komen:

1. Van zorg voor het individu naar zorgen voor de samenleving.
2. Van losse expertise naar netwerkzorg.
3. Van product en verrichting naar proces en relatie.
4. Van interventie naar preventie en presentie.
5. Van contractrelatie naar partnership.
6. Van wantrouwen naar vertrouwen.
7. Van verzorgingsstaat en 'zorgen voor' naar 'zorgen dat' en mee doen binnen de mogelijkheden.
8. Van productie-gedreven naar waarde-gedreven ondersteuning en zorg.
9. Van institutioneel belang naar publiek belang en samenwerking.

Deze 'beweging' is geen absolute tegenstelling, maar wel een nadrukkelijke accentverschuiving. Een verschuiving in perspectief in het benaderen van het vraagstuk van de Wmo in de toekomst. Het is tevens een beweging die een lange-termijn inzet vraagt te verduurzamen.

april 2022

Visie op duurzaam partnerschap en uitvoering in de Wmo is een
gezamenlijk project van:

